

Yeni İnsan Yayınevi
Ömer Faruk Kitapları

Yeni İnsan Yayınevi: 457

Ömer Faruk Kitapları: 4

YARABIÇAK

Banka soymuş bir devrimcinin samimi itirafları

Çok Kalpli Asi için kenar notları

Yeraltıgöğü Edebiyatı'na giriş ya da bir “karşı-fesat birliği” olarak karnaval

Ömer Faruk

Genel yayın yönetmeni: Aytaç Timur

Yayıma hazırlayanlar: Mister Fa & Aytaç Timur

Kapak tasarımı: Efdal Basan

İç sayfa tasarımı: Erol Egemen & Hüseyin Varış

İthaki Yayınları'nda 1. baskı 3000 adet, Ekim 2014

Yeni İnsan Yayınevi'nde 1. baskı 500 adet, Şubat 2023

ISBN: 978-625-7537-92-6

Sertifika No: 12186

©Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizm. San. Tic. Ltd. Şti.

İçerenköy Mah. Degirmenyolu Caddesi Kutay İş Merkezi B Blok No:18/6

Ataşehir/İstanbul

Tel: (0 216) 489 84 08

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın, tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www.yeniinsanyayinevi.com

yeniinsanyayinevi@gmail.com

newhumanpublisher@yahoo.com

[facebook/yeniinsanyayinevi](https://facebook.com/yeniinsanyayinevi)

[instagram/yeniinsanyayinevi](https://instagram.com/yeniinsanyayinevi)

twitter.com/yeniinsanyayin

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli -Bağcılar -İSTANBUL

Sertifika No: 52508

Ömer Faruk

Yarabıçak
Genişletilmiş basım

Sunuş
Şükrü Argın

YENİİNSAN

ÖMER FARUK: Adana doğumlu (d. 1954). Öğrenimi ile ilgili olmayan muhtelif işlerde çalıştı. Orhan Pamuk'un *Beyaz Kale* adlı romanı için yazdığı eleştiri yazısı ile 1987 yılında *Milliyet Sanat* dergisinin düzenlediği Abdi İpekçi Sanat Yarışması/Öykü-Roman Eleştirisi İkincilik Ödülü'nü aldı. Son uğrak noktası Ayrıntı Yayınları oldu. Kurucusu olduğu bu yayınevinin genel yayın yönetmenliğini Kasım 1987-Kasım 2008 yılları arasında sürdürdü.

Müesses nizamın sürmesine payandalık eden muhafazakâr değerlere yönelik bir tür entelektüel hamle aracı olarak tasarladığı "yeraltı edebiyatı" kavramsallaştırılmasını bir diziyle içeriklendirdi ve önerisinin kabul görmesini zevkle izledi. Bu dizide toplumsalın dayattığı kimliğe karşı kişinin kendini inşa etme aracı olarak "asi"liğini savunan Jean Genet'nin kitaplarını yayımladı. [Toplumsalın dayattığı her tür disipline, yerleşik kültürün hayat bulduğu her tür ahlak kuralına istikrarlı bir biçimde karşı çıkan Jean Genet ıslahevinde büyüdü ve uzun yıllar hapisnede kaldı. Jean-Paul Sartre'in *Saint Genet-Comédien et Martyr* (1952; Aziz Genet-Oyuncu ve Kurban) adlı kapsamlı çalışmasıyla adını dünyaya duyurdu.]

Ardından yazı'nın disiplinler gramerine meydan okuyan Georges Perec'in *Kayboluş*'unu yayımladı. Fransızcanın en çok kullanılan sesli harfi olan "e" harfi kullanılmadan kaleme alınan roman Cemal Yardımcı'nın dâhice çevirisiyle, yine, "e" harfi kullanılmadan Türkçeye aktarıldı. Dünyada üç beş dilde rastlanan bu yaratıcılık şölenine *Radikal* gazetesi birinci sayfadan, sürmanşetten, cahilce gerekçelerle, fütursuz bir üslupla saldırdı; saldırı gerekçelerinin tümünün (= evet, tümünün) "içi boş" çıkmasına rağmen özur dilemedi.

Yayıncılıktaki bu ve benzeri başarıları, 2000 yılında Ayrıntı Yayınları'nın *Dünya Kitap* dergisi tarafından "Yılın Yayınevi" seçilmesiyle ödüllendirildi. Yine, 2004 yılında Türkiye Yayıncılar Birliği "Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülü" Ayrıntı Yayınları'nın genel yayın yönetmeni olarak kendisine verildi. Yirmi yılda beş yüzden fazla kitabın yayımlanmasına, bir milyon kitabın okurla buluşmasına katkıda bulundu. Bu süreç, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce* adlı ansiklopedik çalışmada Erkal Ünal tarafından şu sözlerle değerlendirildi: "Değerlendirmesi nereden bakıldığına göre değişir, ama Stalinist sol anlayışa karşı itiraz anlamında Troçkizmin ötesinde başka bir sol anlayışın yeşertilmesinde ve anarşizmle temas kurulmasında yayınevinin azımsanmayacak derecede katkısı olmuştur."

Ayrıntı Yayınları'ndan ayrıldıktan sonra kendi adına söz almaya başladı. Melih Cevdet Anday anısına düzenlenen "deneme" yarışmasında *Yarabıçak* adlı kitabı teşekkülle ödüllendirildi.

Yazıları *Birikim*, *Evrensel Kültür*, *Kızılıçık*, *Milliyet Sanat*, *Red*, *Varlık*, *Birgün*, *Hürriyet*, *Radikal*, *Taraf* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. Bir kızı, *Defne Ağacı ve Orman Kardeşliği* (Yapı Kredi Yayınları, 2012; onuncu basım 2022) adlı bir çocuk kitabı, editörlüğünü üstlendiği Deleuze&Guattari perspektifinden felsefe, siyaset ve sanat üzerine kolektif bir çalışma olarak tasarlanan *Dışarıdan Düşünmek* (ed: Ömer Faruk, Chiviyazıları, 2016) adlı bir derlemesi ve *Başkası Adına Konuşmanın Haysiyetsizliği* (Altıkkırkbeş Yayın, 2019; ikinci basım 2021; üçüncü basım Yeni İnsan Yayınevi, 2023), *Aşk ve Ereksiyon "Aşk"ı* (Altıkkırkbeş Yayın, 2019; ikinci basım Yeni İnsan Yayınevi, 2022), *Bir Yaratıcılık İmkânı Olarak Kaos* (Altıkkırkbeş Yayın, 2020; ikinci basım Yeni İnsan Yayınevi 2022), *Bir Aşağılama Aracı Olarak Çöp* (Yeni İnsan Yayınevi, 2022), *Yarabıçak: Banka Soyumuş Bir Devrimcinin Samimi İtirafı* (İthaki Yayınları, 2014; genişletilmiş ikinci basım Yeni İnsan Yayınevi, 2023) adlı deneme kitapları vardır.

Daha etraflı bilgi için bkz: omer-faruk.com

*Defne ve Asir'e,
hissetme kapasitemi artıran iki güzel
ile
evlerini, akrabalarını, komşularını, bayraklarını,
milli marşlarını, düzenli ordularını ve kimlik
numaralarını terk eden mültecilere...*

“Hem yarayım hem de bıçak!
Tokat benim, yanak da!
Çark benim, çarka gerilmiş beden de!
Kurban benim, cellat da!”

C. Baudelaire'den aktaran Starobinski, J., (2007), *Aynada Melankoli: Kendi Kendinin Celladı*, çev.: M. E. Özcan, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, s. 35

İçindekiler

Sunuş

Devlet ve ihlal

Şükrü Argın

23

İkinci basıma önsöz

Çünkü...

Ömer Faruk

41

İkinci kitap

Çok Kalpli Asi için kenar notları

Ömer Faruk

93

Birinci kitap

Banka soymuş bir devrimcinin samimi itirafları

Mister Fa

261

Üçüncü kitap

Yeraltıgöğü Edebiyatı'na giriş ya da
bir "karşı-fesat birliği" olarak karnaval

Ömer Faruk & Mister Fa

473

Epilog
Ömer Faruk & Mister Fa
531

Meraklısı için notlar
541

Kaynakça
582

Şükrü Argın

Devlet ve ihlal

Sunuş
2014

*I am so afraid of people's words.
They say everything so clearly:
And this is called dog, and that is called house,
And here is the beginning and the end is there*

İnsanların sözleri beni çok korkutuyor.
Her şeyden öyle güvenle söz ediyorlar ki:
Bu köpek diyorlar, şu ev,
Burası başlangıç, ve şurası da son

Rainer Maria Rilke

Jean-Jacques Rousseau, “bir toprak parçasının etrafını çitleyip, ‘Burası benimdir!’ diyen ve kendisine inanacak kadar saf insanlar bulan ilk insanın medeni toplumun gerçek kurucusu” olduğunu söylemişti. Rousseau, bu cümlelerin hemen ardından, eğer biri çıkıp buna itiraz edebilseydi, bu iddianın ardındaki sahtekârlığı deşifre edip çitleri tek tek söküp atabilseydi ve yeryüzünün hiç kimseye ait olmadığını hakikatini haykırıp, etrafındakilere, “Eğer bunu unutursanız mahvolursunuz!” diyebilseydi, insanlığın bunca cinnet ve cinayet, bunca savaş ve katliamdan, bunca zulüm ve felaketten, bunca ıstırap ve gözyaşından kurtulabilecek olduğunu söylerdi.

Açıktır ki Rousseau’nun ilk cümlesi aslında bir *durum*’u bildirir, ikincisi ise dilek kipinde *normatif* bir cümledir. Biz bugün biliyoruz ki *durum* hâlâ budur ve o *normatif dilek* ne bugün ne de tarihin herhangi bir anında tam anlamıyla gerçekleşebilmiştir. İngilizcede (ve diğer bazı Batı dillerinde) “*state*” sözcüğünün aynı anda “devlet”, “durum” (“hal”), “belirlemek” (“sınır çizmek”) ve “belirtmek” (“ifade etmek”) gibi dört farklı ancak yakından ilişkili anlam taşıdığı göz önüne alınırsa, söz konusu *state*’in dün de bugün de ciddi bir ihlal tehdidi ile karşılaşmadan varlığını –görece– huzur içinde sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Şüphesiz söz konusu *state* (devlet/durum/sınır/ifade) tarih boyunca çeşitli *ihtilal*’lere maruz kalmıştır, ancak bunlar *state*’i kökten ihlal etmeyen, onu elden çıkarmaya pek yanaşmayan, sadece ele geçirmeye çalışan müdahaleler olmaktan öteye geçemedi. Başka bir deyişle, “Burası benimdir!” iddiasına karşı, “Hayır, benimdir!” iddiasını dile getirmekten başka bir şey yapmadılar, yapamadılar.

Kısacası, epeyce köklü ve kadim bir *durum*’la karşı karşıya olduğumuz açıktır ve zaten Rousseau da farkındadır

bunun. Zira onun yukarıda andığımız sözlerinin asıl derin anlamının, “özel mülkiyet”i mümkün kılan “çitleme”nin çok daha önce başka bir yerde, *dil*’de gerçekleşmiş olduğu iddiasında, daha doğrusu imasında yattığını söyleyebiliriz. Öyle ya, “Burası benimdir!” diyebilmek için, bunu öncelikle *dil*’de ifade edebilmemiz, *dil* içinde *diyebilmemiz* ve aynı zamanda, bu ifadenin meramını tam anlamıyla ifa edebilmesi için, ötekilerin (yani “saf”ların) *dil*’inde –yani söz ve kalbinde– de yankılanması, ikrar edilmesi gerekir. Gramerdeki “iyelik” hali ile dünyadaki “sahiplik” durumu arasında simetrik bir ilişki vardır çünkü. Daha da önemli olan nokta şu ki, “Çitle çevirdiğim bu toprak parçası benimdir,” diyebilmemiz için, çok daha önce *dil*’de, bu cümlede geçen her bir sözcüğün teker teker, itinayla ve ihtirasla “çitlenmiş” olması gerekir. Saussure’ün *diliyle* söylersek, uçsuz bucaksız *langue* toprakları önce parsellenip meskûn mahal haline getirilmeli ve sonra da belirli bir *parole* alanı çitlenip ele geçirilmiş olmalıdır ki, bu sayede dünya üzerinde de çitler çekip mülkler edinebilelim; daha doğrusu, etrafımıza bu mülkü bize bahşeden makul sayıda “saf” toplayabilelim.

...

Antik Çin bilgeliği “şeylere ad verme”nin insanın elindeki en büyük güç/iktidar olduğunu söyler. Doğrudur! İnsan parmağını uzatır ve işaret eder: Bu “ağaç”, şu “hayvan”, bu “insan”, şu “Tanrı”, bu “akıllı”, şu “içgüdülerıyla hareket eder”, bu “ölümlü”, şu “ebedi”... Böylece bütün kainatı adlarla, sıfatlarla, kavramlarla “çitler”, bu sayede kavrar ve/veya ele geçirir. Bir şeyin zihindeki tasavvurunun (idea) hızla elin tasarrufuna (kavram) bırakılması bu bakımdan epeyce manidardır. Bu demektir ki, insan tahayyül ettiğini ele geçirir.

Sadece kainatı mı? Hayır, elbette kendini de...

Şu kadim Aristotelesçi insan tanımını ele alalım örneğin: *Animal rational*. Yani insan *akıllı hayvan*'dır. Ya da daha yaygın ifadesiyle, insan *düşünen hayvan*'dır. Bu cümleinin öznesi –hem gramer açısından hem de performatif olarak– açıktır ki Tanrı makamından konuşur. Zira Ulus Baker'in dikkat çektiği üzere, burada “insan”, “tür yaratıcı” (*differentia specifica*) bir terim (“akıllı”) marifetiyle bir varlık alanı (cins) olarak “hayvan”dan ayırt edilmiştir. Başka bir deyişle, “cins” parsellenmiş ve bunlardan biri, belirli bir “tür”, yani “insan”, “akıllı olma” ve dolayısıyla “düşünüyor olma” vasfıyla donatılıp “çitlenmiş”tir. Üstelik Rousseau'nun medeni toplumunun “akıllı”sından farklı olarak buradaki “akıllı”, “çitlediği” alanın civarındaki ağyarın ikrarına ve rızasına da muhtaç değildir. Tanrı makamından söz etmemizin sebebi de bu zaten. Zira burada “çitleme” Rousseau'nun bahsettiği türden bir ideolojik söylem aracılığıyla değil, deyiş yerindeyse teolojik bir ayet marifetiyle gerçekleştirilmiş gibidir. Şüphesiz tuhaf bir ayettir bu: Gönderen ile alan aynıdır çünkü ve dolayısıyla, Rousseau'nun dikkat çekmiş olduğundan çok daha büyük, çok daha karmaşık bir “aldatmaca” söz konusudur: “İnsan akıl sahibi, düşünen bir hayvandır,” cümlesinin öznesi, çitlediği mülkün bekası ve oradaki huzuru için bizzat kendi saflığına ihtiyaç duyar çünkü.

Baki midir bu mülk ve huzur?

Şüphesiz hayır!

İki temel sebeple. Birincisi, yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi, burada *aldatan* ile *aldanan* aynı kişidir: İnsan. Şu nisyanla malul olduğunu bildiğimiz insan... *Kavram*'ların, *ad*'ların bir nesneyi ötekinden ayırmanın *insani*, *pek insani* bir yolu olduğunu biliyoruz; ama Nietzsche'nin dikkat çektiği üzere, bütün bunların tam da söz konusu ayrımın kendisinin unutulmasıyla mümkün olduğunu da biliyoruz.

Evet, elinizde (kavradığınız) bir nesne ve karşınızda, diğer elinizle itelediğiniz (ötelediğiniz) başka bir nesne vardır; fakat bunu mümkün kılan “ayrım” her halükârda unutulmuştur. Ya da şöyle söyleyelim: Her halükârda sizin elinizde kaldığı için, artık bir “ayrım” olarak görülemez. İki ülkeyi birbirinden ayıran, ancak sadece bir taraftaki ülkeye ait olan bir “sınır” tahayyül edebilir misiniz? “İnsan akıllı (düşünen) hayvandır,” tanımını işte bu imkânsız işi başarır ve tam da bu sebeple, kavrayışını unutuşuna borçludur, ele geçirdiğini elinden kaçırdığına borçlanmıştır, diyebiliriz. Dolayısıyla, kendi mülkünde asla huzur bulamayacaktır. Zira efradı ağyarının tehdidi altındadır. İkincisi ve asıl önemlisi, etrafı çevrilip mülk edinilen söz’ün mana ufku, müphem *dil* bölgesiyle, onun tekinsiz topraklarıyla, uçsuz bucaksız *no man land*’iyle komşudur ve oradan gelen hücumlara, sınır ihlallerine açıktır her daim. Söz yerleşik, dil göçebedir çünkü ve tam da bu sebeple dil asla söze boyun eğmez. Sözünüzü dile getirip herkese dinletebilirsiniz, ama dilin kendisine asla söz geçiremezsiniz, sözünüzü ona asla dinletemezsiniz. Üstelik bu çok da iyi bir şeydir aslında. Zira J. B. Pontalis’in bilgece altını çizmiş olduğu gibi; bizi “kavram”ın, “ad”ın, kısacası “söz”ün zorbalığından, işgalinden koruyan bu göçebe dildir. Kavramı ağyarıyla, dışlayıp unuttuğuyla yüzleştirip sarsan, onunla sonsuzca dalga geçen dil...

İşte o göçebe, alaycı dil; müphem, ıssız ve tekinsiz *dil âlemi*, bazen bize rağmen *sözümüz* üzere başka bir mana, başka bir hakikat fısıldar. Örneğin, biz, “İnsan düşünen hayvandır!” deriz. *Dil*’in ıssız topraklarında bu sözün vurgusu tuhaf bir biçimde yankılanır: “İnsan *düşündüğünü düşünen* hayvandır.” Kısacası, *dil* sözümüzü keser ve en azından üç farklı mana fısıldar bize:

(1) İnsan, düşündüğünü ve böylece diğerlerinden farklı